

מי שאוהב לא מאכזב

תורת החסידות לא מעודדת עיסוק בעונשים, אלא שמה דגש על יראת ה' ^א הרצון והבושה של יהודי שלא לגרום לה' אי-נחת. כשאדם אוהב את ה' הוא לא ירצה לאכזב אותו לעולם.

תסמונת 'הדור השני'

"הדור השני" ^א כך מכונים בניהם ובנותיהם של ניצולי השואה. בני הדור השני אמנם לא חוו ישירות את מוראות השואה, אך השפעת הטראומה שעברו הוריהם ניכרת בהם במידה זו או אחרת.

אחד התסמינים מהם סובלים ילדים לניצולי שואה זה הקושי לאכזב את ההורים. בדרך כלל קורה שנערים מתבגרים חשים צורך למרוד בהורים, אבל ילדים של ניצולי שואה לא מסוגלים לאכזב את ההורים "אחרי כל מה שעברו".

ברצוני לחלוק אתכם סיפור על ילד לניצולי שואה שגדל בברוקלין בשנות החמישים. שני הוריו הם ניצולי מחנות הריכוז בפולין שאחרי המלחמה, הם נפגשו במחנה פליטים באוסטריה והתחתנו. לשניהם לא היה מכר או גואל והם חיו יחידים בעולמם. לבן הראשון שנולד הם קראו חיים, ומיד עם לידתו היגרו לארצות-הברית והשתכנו בברוקלין.

את חיים הקטן הם שלחו לתלמוד תורה מקומי. בלימודי חול חיים עשה חיל והוא למד והתקדם, אבל כשזה הגיע ללימודי קודש משום מה זה לא 'נדבק' אליו והוא נחשב לכישלון. במקום ללמוד הוא היה משחק. הוא ניצל את העובדה שהוריו מאוד אהבו אותו ובעצם לא למד כלום, וכך זה נמשך בכל שנות הילדות שלו.

כאשר הוא הגיע לכיתה ח' היו כבר בכיתה הבדלי רמות שונים בין התלמידים. ילדים בגיל הזה לומדים בדרך כלל משניות בעל-פה. היו כאלה שידעו מסכתות שלמות בעל-פה והיו כאלו שלמדו מאות משניות, מי יותר ומי פחות, אבל חיים

יקירנו ידע משנה אחת בלבד! זו הייתה משנה שהמורה הכריח אותו ללמוד כעונש על מעשה קונדס שביצע. את אותה משנה אחת ויחידה חיים ידע היטב.

בחורף של שנת תש"כ הוא הגיע בשעה טובה לגיל בר מצוה. בשביל ההורים שלו זו הייתה תקופה מרגשת ביותר. הם אמרו לעצמם, חמש עשרה שנה לפני-כן, בשנת 1945 הם אפילו לא העזו לחלום על כזה דבר, והנה לאחר כל התלאות, לאחר שאיבדו את כל המשפחה הם זכו להקים משפחה וכעת הם חוגגים בר מצוה לבנם בכורם.

מספר שבועות לפני הבר מצוה אביו קרא לו ואמר לו שברצונו לקחת אותו לצדיק כדי שיברך אותו לפני הבר מצוה. הוא סיפר לו שהוא כבר קבע פגישה אצל הרבי מליובאוויטש.

מבחן על משנה אחת

יום לפני היחידות חיים פגש חבר שהיה חסיד חב"ד, וסיפר לו בשמחה שהוא הולך עם אביו ליחידות אצל הרבי. החבר שהכיר אותו טוב סיפר לו שהרבי נוהג לשאול ילדים שנכנסים אליו שאלות על החומר שהם לומדים בבית הספר.

כשחיים שמע על כך הוא נכנס לחרדה. הוא ידע שהוא לא מוכן למבחן על איזה חומר שיהיה בלימודי קודש, והנה הרבי ישאל אותו שאלות והוא לא ידע כלום. הוא קלט שאותה יחידות שאמורה לתת לאביו חיזוק ונחת רוח, עלולה לגרום לו לעגמת נפש נוראה. להספיק ללמוד באותו ערב כדי שמחר הוא ידע לענות ^[1] כבר היה מאוחר מדי ^[2].

כל הלילה חיים התהפך על מיטתו. הוא דמיין את פני אביו המיוסרים כשהוא מביט בו בתחינה בזמן שהרבי ישאל אותו שאלה מהמשנה והוא לא ידע לענות, והתמונה הזו רדפה אותו כל הלילה. היום שלמחרת עבר כמו נצח והוא היה שרוי במתח נורא. אביו חזר מהעבודה מוקדם יותר, התרחץ, לבש בגדי שבת וגם חיים לבש בגדי שבת ויחד נסעו ל-770. למרות שהנסיעה הייתה קצרה, לחיים זה היה נדמה כנצח.

בסופו של דבר הם נכנסו לרבי. בכניסה לחדר גברה התרגשותו עוד יותר. הוא נעמד בסמוך לשולחן הכתיבה של הרבי והוא זוכר את הרחש של נקישות הברכיים שלו בשולחן. הרבי דיבר עם אביו ובירך אותו, ואז הפנה את ראשו אליו ושאל אותו באיזו שפה הוא מדבר. חיים ענה: "אידיש".

לפתע, מבלי ששאל אותו באיזו מסכת הוא לומד, הרבי שאל אותו מספר שאלות שכולן היו על אותה משנה אחת ויחידה שהוא ידע בעל פה היטב. כמובן שהוא השיב על כל השאלות בצורה יוצאת מן הכלל.

כשהם יצאו מחדר היחידות אביו לא יכל לכבוש את אושרו. הוא הריס אותו מעט בידי וחיבק אותו חיבוק ממושך. במשך דקות ארוכות הוא לא פצה את פיו וחיים חש היטב כיצד רגשותיו עלו והציפו אותו ברגשי אושר ונחת. (יחידויות חלק ה', ע' 163).

מצפים מאתנו לעשות נחת

רבותיי, עם ישראל הוא בנו של הקב"ה. כבר בפעם הראשונה שהקב"ה התגלה למשה בסנה הוא אומר "בני בכורי ישראל" (שמות ד, כב). אנחנו נחשבים לבן הבכור שממנו הציפיות הם עצומות.

כל זוג צעיר כשנולד להם הילד הראשון מחליטים שהם יהיו ההורים הכי טובים בעולם. הם יעניקו לו את החינוך הכי טוב, יתנו לו לאכול רק מאכלים בריאים ולעולם לא ירשו לו להכניס ממתק לפה חס ושלום.

להם מותר לאכול ממתקים, כי הם בין כה כבר אבודים, אבל הילד שזה עתה נולד, אותו הם יגדלו בריא וחכם וכו', ולכן הציפיות הם גדולות מאוד.

כך גם אצל הקב"ה. הבעש"ט אומר שהקב"ה אוהב כל יהודי יותר מאשר הורים מבוגרים אוהבים ילד שנולד להם לעת זקנתם, ואנחנו, עם-ישראל, הילד הזה, ולכן מה שחשוב זה שלא נגרום עוגמת נפש לקב"ה.

ישנם כאלו שמתמקדים בעונשים: אם לא תעשה את רצון ה' הוא יעניש אותך, אבל חסידות אומרת שהקשר והיחס של יהודי עם הקב"ה לא צריך להיות בנוי על פחד מעונשים, אלא על יראת ה'.

מה הפירוש יראת ה'? האדם ירא לאכזב את הקב"ה. הנה הוא השקיע בך את כל כולו, אתה הכול בשבילו ולכן אתה לא מסוגל לעשות לו את זה, לבד לא נותן לך לגרום לו עוגמת נפש. הקב"ה יקר לך כל-כך שאתה רק רוצה להביא לו שמחה ונחת. זוהי יראת ה' חסידית (כמבואר בתניא, ועוד).

מעין זה אנו מוצאים בפרשת השבוע. פרשת נשא היא הפרשה הארוכה ביותר

בתורה. בחלק השני של הפרשה אנו קוראים על חנוכת המשכן, כיצד במשך שנים עשר יום, הנשיא של כל שבט הקריב את קרבנו והביא את המתנות למשכן בשם כל השבט.

אומר המדרש: "בשעה שאמר הקב"ה למשה "נשיא אחד ליום", אמר להם משה לנשיאים, לכולם אמר לי הקב"ה שתקריבו, אבל לא נאמר לי מי יקריב ראשון. נתנו עיניהם בנחשון, זה קידש שמו של הקב"ה על הים, זה ראוי להוריד את השכינה והוא יקריב ראשון לכולם וכן עשה" (במדב"ר יב, כ"א).

המדרש מספר שהקב"ה הורה למשה שכל נשיא יקריב ביום נפרד, אבל הוא לא אמר מי יקריב ראשון. הנשיאים הם אלו שבחרו בנחשון בן עמינדב וידעו שהוא מסוגל לגרום לכך שהשכינה תשרה במשכן. מדוע? בגלל ששנה אחת לפני כן, בשביעי של פסח כשבני-ישראל עמדו על שפת ים סוף והמצרים מאחוריהם, היה זה נחשון בן עמינדב שקפץ לים וקידש שם שמים ובזכותו נבקע הים.

מדוע נחשון עשה את זה? זה לא נעשה בגלל שהוא אהב הרפתקאות? הגמרא במסכת סוטה מספרת שהקב"ה אמר למשה "דבר אל בני ישראל ויסעו", ורש"י מוסיף: "אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם" (בשלח יד, טו) אבל אף אחד לא רצה להיכנס לים הסוער. "זה אמר אין אני יורד תחילה לים, וזה אומר אין אני יורד תחילה לים, קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה" (סוטה לז, א).

על אף כל הניסים שנעשו לבני-ישראל ביציאת מצרים, כשזה דרש להיכנס לים אף אחד לא רצה להיות הראשון. בסוף קם יהודי שמאוד אהב את הקב"ה, ולא רצה לאכזב אותו ואמר: אם משה אומר לנו ללכת קדימה אני הולך על זה!

בזכות מסירות הנפש שלו זכה עם-ישראל לקריעת ים-סוף, ומתברר שהוא זה שזכה להוריד את השכינה למשכן.

המסר עבורנו הוא, כל יהודי הוא בן יחיד של הקב"ה, וכל אחד צריך לחיות עם התודעה שהוא לא מסוגל לאכזב את ה', ורצונו הוא לגרום רק נחת רוח לקב"ה.